

Broj:02-11-438-2/24
Sarajevo, 22.11.2024. g

**ČLANOVIMA STOMATOLOŠKE KOMORE
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SVIMA**

PREDMET: Obavijest

Poštovani članovi Stomatološke komore Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Komora), u povodu natpisa u medijima, a vezano za pružanje stomatoloških usluga u zdravstvenim ustanovama, privatnim praksama i grupnim privatnim praksama, obavještavam Vas sljedeće:

Čl. 41. i 42. Zakon o stomatološkoj djelatnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj 37/12) utvrđena su prava i obaveza stomatoloških radnika, i to kako slijedi:

Član 41.

U obavljanju poslova i zadataka stomatološke djelatnosti, stomatološki radnici imaju sljedeća prava:

- *na rad u skladu sa ovim zakonom, kao i propisima iz oblasti zdravstva, a saglasno materijalnim mogućnostima zdravstvenog sistema Federacije,*
- *da budu ravnopravni članovi stomatološkog tima saglasno ovom zakonu, kao i Zakonu o zdravstvenoj zaštiti,*
- *odbijanja učestvovanja u naučno-istraživačkim projektima ako nisu neophodni u stomatološkoj pomoći,*
- *odbijanja da urade poslove i zadatke za koje nisu stručno osposobljeni,*
- *organiziranja, obavljanja i provođenja, te pravilnog vrednovanja stomatološke djelatnosti u praksi,*
- *na stručno usavršavanje kroz specijalizaciju odnosno kontinuirano usavršavanje koje organizira nadležna stomatološka komora, saglasno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti i propisima donesenim na osnovu tog zakona,*
- *na sticanje počasnog naziva primarijus za doktora stomatologije saglasno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti i propisima donesenim na osnovu tog zakona,*
- *druga prava koja proističu iz propisa iz oblasti zdravstva.*

Član 42.

U obavljanju poslova i zadataka stomatološke djelatnosti, stomatološki radnici imaju sljedeće obaveze:

- *obavljati poslove stomatološke djelatnosti stručno i etički besprijekorno saglasno pravilima struke, primjenom savremenih postupaka i tehnologija u*

- stomatologiji, te praćenjem dostignuća u razvoju stomatološke nauke i uz poštovanje kodeksa stomatološke etike i deontologije,*
- *pružiti hitnu stomatološku pomoć bez odlaganja, a ostale pacijente primati prema stepenu prioriteta odnosno prema listi čekanja,*
 - *poštovati prava pacijenta utvrđena Zakonom o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenta ("Službene novine Federacije BiH", broj 40/10),*
 - *prijaviti zarazna oboljenja koja podliježu obaveznom prijavljivanju saglasno Zakonu o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti ("Službene novine Federacije BiH", broj 29/05), kao i propisima donesenim na osnovu tog zakona,*
 - *prijaviti nadležnom organu ukoliko tokom obavljanja stomatološke djelatnosti posumnja da je smrt ili tjelesna ozljeda pacijenta nastala nasilnim putem saglasno propisima o krivičnom postupku,*
 - *voditi i čuvati stomatološku dokumentaciju saglasno propisima o evidencijama u oblasti zdravstva, kao i propisima o čuvanju arhivske građe u Federaciji,*
 - *obavezno se stručno usavršavati radi održavanja i unaprjeđenja kvaliteta stomatološke djelatnosti u skladu sa ovim zakonom, kao i Zakonom o zdravstvenoj zaštiti,*
 - *poštovati načelo čuvanja profesionalne tajne,*
 - *obavezno sarađivati sa drugim članovima u stomatološkom timu, ostalim službama primarne zdravstvene zaštite posebno sa timovima porodične medicine, pedijatrima i ginekolozima, te ostalim specijalistima za koje se ukaže potreba, kao i višim nivoima stomatološke zaštite."*

Ovo prilikom ističemo da je u članu 42. Zakona o stomatološkoj djelatnosti, navedena i obaveza poštovanja prava pacijenta utvrđena Zakonom o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenta ("Službene novine Federacije BiH", broj 40/10).

Saglasno ovom Zakonu, pacijenti mogu ostvarivati svoja prava, uz istovremeno ispunjavanje svojih obaveza i odgovornosti utvrđenih istim Zakonom, i to: odgovornosti prema ličnom zdravlju; odgovornosti prema pružaocu zdravstvenih usluga; odgovornosti prema drugom pacijentu i široj društvenoj zajednici. Znači, Zakonom je uspostvaljena simetrija između korištenja prava pacijenta i ispunjavanja obaveza i odgovornosti pacijenta.

Prava pacijenta utvrđena ovim Zakonom odnose se na sljedeće:

- na dostupnost zdravstvene zaštite, u granicama materijalnih mogućnosti sistema zdravstvene zaštite,
- na sve vrste informacija nezavisno od stanja zdravlja, zdravstvene zaštite i načina kako je koristi, kao i na sve informacije koje su na osnovu naučnih istraživanja i tehnoloških inovacija dostupne,
- da od nadležnog zdravstvenog radnika blagovremeno dobije obavještenje koje mu je potrebno kako bi donio odluku da pristane ili ne pristane na predloženu medicinsku mjeru i pravo na učestvovanje u postupku liječenja,
- na slobodan izbor doktora medicine, odnosno doktora stomatologije, u skladu sa teritorijalnom organizacijom zdravstvene zaštite, odnosno slobodan izbor predloženih medicinskih procedura, u skladu sa zakonom, na osnovu

- odgovarajućih informacija o mogućim rizicima i posljedicama po zdravlje pacijenta,
- na samoodlučivanje i pristanak,
 - na povjerljivost svih ličnih informacija koje je saopštio nadležnom zdravstvenom radniku, uključujući i one koje se odnose na njegovo stanje zdravlja i potencijalne dijagnostičke i terapijske procedure,
 - na lično dostojanstvo i privatnost,
 - na sprječavanje i olakšavanje patnji i bola,
 - na poštovanje pacijentovog vremena,
 - na uvid u medicinsku dokumentaciju,
 - na tajnost podataka koji se odnose na stanje njegovog zdravlja,
 - na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove,
 - pacijenta nad kojim se vrši medicinsko istraživanje, naučno istraživanja, što uključuje i pravo na odbijanje ovih istraživanja ili bilo kog drugog pregleda ili medicinskog tretmana bez saglasnosti pacijenta,
 - na preventivne mjere i informisanje o očuvanju zdravlja,
 - na prigovor u slučaju da nije zadovoljan pruženom zdravstvenom uslugom, odnosno postupkom zdravstvenog ili drugog radnika zdravstvene ustanove ili privatne prakse,
 - na naknadu štete,
 - na prehranu u skladu sa svojim svjetonazorom,
 - na obavljanje vjerskih obreda za vrijeme boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi.

Ovom prilikom posebno navodimo prava pacijenat koja se najčešće krše u praksi, a odnose se na pravo na informacije i pravo na obavještenost. Naime, u praksi se ne pravi razlika između ova dva prava. Pravo na informacije podrazumjevaju informacije općeg karaktera, te se uobičajeno daju u pismenoj formi.

Dok pravo na obavještenja podrazumjeva obavještenje o dijagnozi i prognozi bolesti; predložene medicinske mjere; termini i izvođenje; vrsta i vjerovatnost mogućih rizika, sporedne ili trajne posljedice; operativni i drugi zahvati povezani sa većim rizikom; moguće promjene pacijentovog stanja poslije poduzmanje mjera, druge metode liječenja, uključujući i efekte neliječenja; dejstvo lijekova i nuspojave, posebno interreakcije lijekova i dr. Navedena obavještenja koja se daju pacijentu moraju biti obuhvatna, tačna i blagovremena, te data na razumljivom rijwečniku za pacijenta. Zakon je regulirao da je razumljivi riječnik onaj koji je u skladu sa pacijentovoj dobi, fizičkim, mentalnim i psihičkim stanjem, te je dat posebno akcent na pacijente sa invaliditetom.

Pravo na samoodlučivanje i pristanak, u uskoj vezi s pravom na obavještenost, te podrazumjeva da se bez pristanka pacijenta, u pravilu, ne može se poduzeti niti jedna medicinska mjera. Pismeni pristanak daje se na određenu medicinsku mjeru ili više mjera koje čine cjelinu. Zakon je regulirao i zaštitu pacijenta koji nije sposoban dati pismeni pristanka (maloljetna osoba, osoba sa duševnim smetnjama i dr.), u kojem slučaju je određeno na koji način ova kategorija daje pristanak.

Naravno, Zakonom su regulirani izuzeci. Naime pismeni pristanak pacijenta nije potreban u slučaju provođenje tjelesnog pregleda i drugih radnji za potrebe krivičnog

postupka; obavezno psihijatrijsko vještačenje u slučaju sumnje da je počinjeno krivično djelo u stanju bitno smanjene računalivosti

Kodificirani informirani pristanak za pacijente i nivo 'adekvatnih informacija' kao i način dokazivanja da je pacijent razumio sve koristi i rizike medicinske mjere bliže je reguliran Pravilnikom o obrascu saglasnosti, odnosno pristanka pacijenta na predloženu medicinsku mjeru, te obrascu izjave o odbijanju pojedine medicinske mjere („Službene novine Federacije BiH“, broj 95/13). Članom 2. st. (3) i (4) citiranog Pravilnika je regulirano da je pisani pristanak pacijenta na Obrascu saglasnosti obavezan je za invazivne dijagnostičke zahvate i operativne zahvate. Izuzetno od stava 3. ovog člana pisani pristanak pacijenta na Obrascu saglasnosti zdravstvena ustanova, odnosno privatna praksa može primijeniti i za druge medicinske mjere.

Slijedom navedenog u prilogu ovog akta dostavljamo Pravilniku o obrascu saglasnosti, odnosno pristanka pacijenta na predloženu medicinsku mjeru, te obrascu izjave o odbijanju pojedine medicinske mjere, zajedno sa Obrascem saglasnosti.

Također ističemo i pravo pacijenta na uvid u medicinsku dokumentaciju koje je u uskoj vezi sa obavezama stomatoloških radnika utvrđenih članom 42. Zakona o stomatološkoj djelatnosti, a to je vođenje i čuvanje stomatološke dokumentacije saglasno propisima o evidencijama u oblasti zdravstva, kao i propisima o čuvanju arhivske građe u Federaciji.

Uredno, blagovremeno i tačno vođena medicinska dokumentacija je obaveza svakog zdravstvenog radnika.

Medicinska dokumentacija je dokument o toku pacijentove bolesti i liječenja, zdravstvenom stanju pacijenta, načinu rada na mjestu pružanja zdravstvene zaštite, uputama datim u svrhu ostvarivanja pacijentovih prava, potpisana od ovlaštenog liječnika; sestrinska dokumentacija, asve u skladu sa Zakonom o evidencijama u oblasti zdravstva („Službene novine Federacije BiH“, broj 37/12), kao i propisima donijetim na temelju ovog zakona.

Uredno, blagovremeno i tačno vođena medicinska dokumentacija ima višestruk značaj: omogućava pravilno liječenje, ima naučni značaj, te je instrument zaštite pred sudom u slučaju pokrenute građanske ili krivične parnice.

Slijedom svega gore navedenog, posebno navodimo da je članom 137. st. (3), (4) i (5) Zakona o zdravstvenoj zaštiti regulirano:

„Obaveza je zdravstvenih radnika da pri pružanju zdravstvene zaštite postupaju prema pravilima zdravstvene struke, na način da svojim postupcima ne ugroze život i zdravlje ljudi.

Zdravstveni radnici mogu se osigurati od odgovornosti za štetu koju bi mogli počinuti obavljanjem zdravstvene djelatnosti.

Ustanova u kojoj su zaposleni zdravstveni radnici može se osigurati od odgovornosti za štetu koju bi mogli počinuti zdravstveni radnici uposleni u ovoj ustanovi u obavljanju zdravstvene djelatnosti.“

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, slobodni smo skrenuti pažnju na odredbe gore navedenih propisa koje je obavezno primijenti u radu stomatoloških radnika.

O prednjem se obavještavate radi znanja.

S poštovanjem

Stomatološka komora
Federacije Bosne i Hercegovine

PRILOG:

Pravilnik o obrascu saglasnosti, odnosno pristanka pacijenta na predloženu medinsku mjeru, te obrascu izjave o odbijanju pojedine medicinske mjere („Službene novine Federacije BiH“, broj 95/13).